

**Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού
αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες
εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης**

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

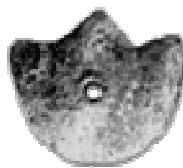
Γ' Λυκείου

Τίτλος:

«Η υπαρξιακή αγωνία στη μεταπολεμική ποίηση»

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΕΝΟΥΤΣΟΥ

Εφαρμογή: ΑΘΗΝΑ ΟΦΡΥΔΟΠΟΥΛΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΠΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Tίτλος

Η υπαρξιακή αγωνία στη μεταπολεμική ποίηση.

Εφαρμογή σεναρίου

Αθηνά Οφρυδοπούλου

Δημιουργία σεναρίου

Μαριάννα Βενούτσου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

Tάξη

Γ' Λυκείου

Σχολική μονάδα

ΓΕΛ Χρυσούπολης

Χρονολογία

Από 26-3-2014 έως 30-4-2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

6 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα προβολών.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου προϋπόθεση αποτέλεσε η εξοικείωση των μαθητών και της εκπαιδευτικού με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Τα παιδιά είχαν εμπειρία στην εργασία σε ομάδες από άλλες εφαρμογές σεναρίων και δεν ανέκυψε κανένα πρόβλημα κατά την εφαρμογή. Οι μαθητές του συγκεκριμένου τμήματος είχαν τους προσωπικούς τους κωδικούς για πρόσβαση στο Edmodo, στο οποίο δούλεψαν τις εργασίες τους. Ανασταλτικό παράγοντα αποτέλεσε το γεγονός ότι κάποιες διδακτικές ώρες, παρά τον προγραμματισμό της διδάσκουσας, αναβλήθηκαν, παρατάθηκαν ή διαφοροποιήθηκαν. Μεσολάβησαν σεμινάρια, σχολικό θέατρο, έκτακτες ενημερώσεις, η πολυήμερη εκδρομή της Γ' Λυκείου και έτσι η ολοκλήρωση της εφαρμογής του σεναρίου έγινε μετά από τις διακοπές του Πάσχα.

Ωστόσο, βοήθησε το ενδιαφέρον των μαθητών για τη λογοτεχνία και η γνώση συγκεκριμένων προγραμμάτων του Η/Υ, όπως είναι το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word) και το πρόγραμμα δημιουργίας βίντεο (Windows Movie Maker), το λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), ο φυλλομετρητής (Internet), οι μηχανές αναζήτησης (Google), καθώς και η διαδικασία ανάρτησης στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου (Blog). Οι μαθητές δούλεψαν με (έξι) 6 φορητούς υπολογιστές στην αίθουσα διδασκαλίας, στην οποία υπάρχει βιντεοπροβολέας, ηχεία, σύνδεση στο διαδίκτυο καθώς στο σχολείο μας λειτουργεί η «αίθουσα του καθηγητή».

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαριάννα Βενούτσου, Η υπαρξιακή αγωνία στην μεταπολεμική ποίηση,
Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ' Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου απαιτήθηκαν συνολικά 6 διδακτικές ώρες, εκ των οποίων η πρώτη και η τελευταία αφιερώθηκαν στις δραστηριότητες της προαναγνωστικής και μεταναγνωστικής φάσης και οι τέσσερις ώρες στη Β' φάση της κυρίως ανάγνωσης. Πιο συγκεκριμένα, η Α' φάση αφιερώθηκε στη συζήτηση για τα υπαρξιακά προβλήματα (άγχος, μοναξιά, φόβος, αλλοτρίωση, φθορά, παραλογισμός) και πώς αυτά “στεγάζονται” σε διάφορες μορφές τέχνης αλλά και στην ποίηση της πρώτης και κυρίως της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς.

Στη Β' φάση οι μαθητές δούλεψαν ομαδοσυνεργατικά, μελετώντας τα κείμενα που ανθολογούνται στο σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου.

Στη Γ' φάση οι μαθητές παρουσίασαν τα αποτελέσματα των εργασιών τους στην ολομέλεια της τάξης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι μαθητές κατάφεραν να κατανοήσουν τον υπαρξιακό προβληματισμό της μεταπολεμικής και σύγχρονης ποίησης, να εντοπίσουν τα αίτιά του, να σχολιάσουν τη στάση των ποιητών απέναντι στη ζωή, τον ρόλο ή τον προορισμό του ανθρώπου σε αυτή και τέλος, να κατανοήσουν το άγχος της μοναξιάς που γίνεται πιο έντονο στη μεταπολεμική περίοδο κυρίως λόγω της αστικοποίησης, η οποία δημιουργεί νέα δεδομένα στην καθημερινότητα του ανθρώπου.

Επίσης, διαπίστωσαν ότι η υπαρξιακή αγωνία είναι κάτι πολυσύνθετο αλλά και διαχρονικό. Άλλάζει η “διατύπωση” ή ο τρόπος έκφρασης αλλά τα θέματα είναι ίδια. Οι εποχές αλλάζουν μα τα ερωτήματα που απασχολούν τους ανθρώπους παραμένουν αναπάντητα, προσθέτοντας νέες σελίδες στην ιστορία της φιλοσοφίας του ανθρώπου.

Στην παραπάνω διαπίστωση, συνέβαλε η σωκρατική μέθοδος που ακολουθήθηκε μέσω των ερωταποκρίσεων (μαιευτική μέθοδος), καθώς είχαν και οι

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μαθητές ανάλογες αγωνίες με τους ποιητές, και της σωκρατικής ειρωνείας, καθώς και η διδάσκουσα αμφισβητούσε και απορούσε.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν πως θέματα που σχετίζονται με τον αγώνα του ανθρώπου να ορίσει την παρουσία του στη ζωή και στον κόσμο μπορούν να χαρακτηριστούν ως υπαρξιακά,
- να καταλάβουν πως αρκετά υπαρξιακά ερωτήματα απασχόλησαν στο παρελθόν και συνεχίζουν να απασχολούν τον άνθρωπο (ανεξάρτητα από την εποχή κατά την οποία διατυπώθηκαν), κάτι το οποίο φανερώνει τη διαχρονικότητά τους,
- να συνειδητοποιήσουν πως η τέχνη (π.χ. θέατρο, λογοτεχνία, ζωγραφική) αποτελεί μέσο έκφρασης των προβληματισμών του ανθρώπου και επομένως οι υπαρξιακοί του προβληματισμοί αποτυπώνονται μέσα από αυτήν.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να κατανοήσουν πως η μεταπολεμική λογοτεχνία δεν είναι μόνο κοινωνική-αντιστασιακή, επηρεαζόμενη από τις μνήμες της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου, αλλά και υπαρξιακή (που αποτυπώνει τους κυριότερους υπαρξιακούς προβληματισμούς του ανθρώπου),
- να γνωρίσουν ορισμένους από τους ποιητές της μεταπολεμικής λογοτεχνίας που έγραψαν υπαρξιακή ποίηση,
- να εντοπίσουν, μέσα από τη μελέτη μεταπολεμικών ποιημάτων, πώς αναδεικνύεται ποιητικά η υπαρξιακή αγωνία, δηλαδή μέσω ποιων λεκτικών επιλογών των ποιητών, ποιων εκφραστικών τρόπων ή λογοτεχνικών ρευμάτων (συμβολισμού, υπερρεαλισμού), μιρφικών ή όχι δεσμεύσεων κλπ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να μπορούν να εντοπίσουν, ως ικανοί αναγνώστες, ένα ποιητικό κείμενο με υπαρξιακό περιεχόμενο,
- να σχολιάζουν την επιλογή εκφραστικών τρόπων, λογοτεχνικών ρευμάτων ή λεξιλογίου από τον ποιητή και τη συμβολή των παραπάνω στην ανάδειξη του υπαρξιακού περιεχομένου των ποιημάτων,
- να εξοικειωθούν με την αναζήτηση και σωστή αξιοποίηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου (π.χ. [Ανεμόσκαλα](#)), με προγράμματα δημιουργίας πολυντροπικών κειμένων (π.χ. Windows Movie Maker), αλλά και με το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, στο οποίο θα αναρτούν τις εργασίες τους και το οποίο θα αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία ανατροφοδότησης. (νέοι γραμματισμοί)

Διδακτικές πρακτικές

Κεντρική θέση κατά την εφαρμογή του σεναρίου είχε η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας, ενώ στην Α' φάση αξιοποιήθηκε η μετωπική διδασκαλία. Πιο συγκεκριμένα, στην προαναγνωστική φάση ο κατευθυνόμενος διάλογος βοήθησε τα παιδιά να αντιληφθούν τους υπαρξιακούς προβληματισμούς μέσα σε κλίμα οικειότητας, ώστε η φιλοσοφική και λογοτεχνική διάσταση του θέματος του σεναρίου να γίνουν πιο προσιτά.

Ο ρόλος της διδάσκουσας, κατά τη διάρκεια της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, στη Β' φάση της εφαρμογής του σεναρίου ήταν κυρίως καθοδηγητικός και συμβουλευτικός, ώστε να μην παρεμποδίζεται η αυτενέργεια των μαθητών. Πολλές φορές, βέβαια, χρειάστηκε η παρέμβασή της για να επεξηγήσει (π.χ. τι είναι υπερρεαλιστική γραφή), να λύσει απορίες (π.χ. για τον καρυωτακισμό) ή και να ανανεώσει το ενδιαφέρον των μαθητών της Γ' Λυκείου (Φοιβάμαι <https://www.youtube.com/watch?v=hzDPX2Qweak>).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Τέλος, η ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση, μέσω της ερμηνείας των ποιητικών κειμένων και της αναζήτησης, κριτικής επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα αυτενέργειας των μαθητών, πρόσθεσαν στο σενάριο μια επιπλέον διδακτική αξία. Οι μαθητές ερευνώντας μόνοι τους και αναζητώντας πληροφορίες για τις διάφορες δραστηριότητες που προτείνει το σενάριο μπόρεσαν να συμμετάσχουν σε αυτό ενεργά αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες και κατανόησαν πως η έρευνα αποτελεί βασική προϋπόθεση του τελικού συνεργατικού τους κειμένου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι μαθητές ως έφηβοι διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους συγκρουόμενοι και με τον εξωτερικό και με τον εσωτερικό τους κόσμο. Αναρωτιούνται, διαμαρτύρονται, μιλούν περισσότερο για το εγώ και την κοινωνία που βιώνουν. Συχνή η έκφρασή τους: «αποφασίζουν για εμάς, χωρίς εμάς». Τα τεύχη του ΑΡΚΑ βοήθησαν και μόνο με τους τίτλους τους (Αιωνιότητα είναι θα περάσει, Δουλειά δεν είχε ο διάβολος, Ένα θάνατο τον έχουμε, Για καλό και για κακό, Ο θεός είναι καλός άνθρωπος, Το φύλο των αγγέλων, Σκέπτομαι και ας μην υπάρχω...) Στη συνέχεια, διαβάστηκαν ορισμένα ποιήματα του σχολικού βιβλίου από τη διδάσκουσα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στο σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γενικής παιδείας της Γ' Λυκείου ανθολογούνται κείμενα της μεταπολεμικής και σύγχρονης λογοτεχνίας. Στο εισαγωγικό σημείωμα του βιβλίου που αφορά στην ποίηση (σ.10) αναφέρεται πως ορισμένοι ποιητές, επηρεαζόμενοι από τα ιστορικά γεγονότα που προηγήθηκαν, δεν έγραψαν κοινωνική-αντιστασιακή ποίηση, αλλά ποίηση καθαρά υπαρξιακή.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν εφαρμοσμένο σενάριο κυρίαρχη θέση έχει η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών. Οι μαθητές, μέσω της εξοικείωσης με τα ανοικτά περιβάλλοντα

μάθησης, της σωστής επιλογής πληροφοριών από το διαδίκτυο, της ικανότητας παραγωγής γραπτού λόγου μέσω του περιβάλλοντος του επεξεργαστή κειμένου ή του λογισμικού παρουσίασης (Word, PowerPoint), αλλά και της αξιοποίησης των πολυμέσων (π.χ φωτοαφήγηση, βίντεο) οδηγήθηκαν στην ερμηνευτική προσέγγιση των κειμένων με τη δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Πιο συγκεκριμένα, στο σενάριο αξιοποιήθηκε ο συμφραστικός πίνακας λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές. Οι μαθητές είδαν ότι δεν συμπεριλαμβάνονται κάποιοι ποιητές και αναρωτήθηκαν με ποιο κριτήριο ονομάστηκαν οι υπάρχοντες ποιητές μείζονες. Θεώρησαν ευχάριστη την ηλεκτρονική αναζήτηση λέξεων και έτσι με παιγνιώδη τρόπο γνώρισαν την Πύλη για την ελληνική γλώσσα, έμαθαν να διαβάζουν τις παραπομπές σε άλλα κείμενα καθώς και να βρίσκουν τη συχνότητα ή τη σπανιότητα ορισμένων λέξεων π.χ. «νύχτες», «φοιβάμαι», «ύπαρξη», «τύψεις». Η χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου (μέσω συγκρίσεων και διαπιστώσεων) ανέδειξε τις δεξιότητες των μαθητών και αύξησε την κριτική τους ικανότητα.

Μερικοί μαθητές ήξεραν ήδη το πρόγραμμα Windows Movie Maker, οπότε δημιούργησαν πολυτροπικά κείμενα με άνεση και κυρίως με μουσικό ενδιαφέρον. Κάποιες ομάδες, ωστόσο, δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους και να τις αποθέσουν στη βιβλιοθήκη του Edmodo και ενώ υποσχέθηκαν ότι θα τις διεκπεραίωναν στο σπίτι, τελικά, δεν το έκαναν.

Κείμενα

Δογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Γ' Λυκείου:

Τάσος Δενέγρης, [«Οι κατάσκοποι»](#)

Κική Δημουλά, [«Άωρα και παράωρα»](#)

Βασίλης Καραβίτης, [«Το άπιαστο προπό»](#)

Γιώργος Μαρκόπουλος, [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#)

Κώστας Μόντης, [«Νύχτες»](#)

Κώστας Στεργιόπουλος, [«Ο άγνωστος»](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κείμενα άλλων σχολικών βιβλίων:

ΚΝΑ Β' Λυκείου

Σοφοκλής, [«Οιδίπους Τύραννος»](#) (Εξοδος: στ. 2251-2260)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Όλγα Βότση, [«Οι σκισμένες Λουρίδες»](#) από τη συλλογή *Oι σκάλες* (1976). Στο *Ta Ποιήματα 1976-1988*. Αθήνα: Εκδόσεις των Φίλων, 1991.

Υποστηρικτικό υλικό

Ηχητικό αρχείο

[Ο άνθρωπος με το λουλούδι στο στόμα](#) [μονόπρακτο του Λουίζι Πιραντέλλο, από το βιβλίο-CD: «Ο Γιώργος Μιχαλακόπουλος ερμηνεύει Καμπανέλλη-Πιραντέλλο-Τσέχωφ» (2008) [πηγή: www.youtube.com].

Ιστοσελίδες

[www.nationalgallery.gr](#) : Εθνική πινακοθήκη, Μουσείο Αλέξανδρου Σούτζου, Ίδρυμα Ευριπίδη Κουτλίδη.

[www.pinakothek.de](#): Πινακοθήκη του Μονάχου.

[www.munchmuseet.no](#): Μουσείο Μουνκ.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

A' φάση (1 ώρα) Πριν την ανάγνωση

1^η ώρα (σχολική τάξη)

Οι μαθητές μετακινήθηκαν στην αίθουσα της διδάσκουσας, στην οποία υπήρχε ένας φορητός Η/Υ, ένας βιντεοπροβολέας, δύο ηχεία και στον πίνακα ήταν γραμμένος ο στίχος από τον Άμλετ του Σαιξπηρ «That is the question : to be or not to be?». Επίσης, στα θρανία των μαθητών υπήρχαν τα τεύχη των κόμικς του ΑΡΚΑ από τη συλλογή *H ζωή μετά*. Ζητήθηκε από τα παιδιά αυθόρυμτα να παραλλάξουν το ερώτημα του Άμλετ σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανησυχίες. Στη συνέχεια, τα παιδιά φυλλομέτρησαν τα τεύχη και διάβασαν τα κειμενάκια στα οπισθόφυλλά τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιπρόσθετα, διάβασα τον επίλογο από τον *Oιδίποδα Τύραννο* (στίχοι 2251-2260), στον οποίο ο Χορός τονίζει το ευμετάβολο της ανθρώπινης τύχης. Ενώ προβαλλόταν ο πίνακας του Μουνκ με τον βιντεοπροβολέα, ζητήθηκε από τα παιδιά –με τη διαδικασία της ιδεοθύελλας– να πουν συναισθήματα ή τίτλους για τον συγκεκριμένο πίνακα ζωγραφικής.¹

Στο τέλος της 1^{ης} ώρας, μετά από αυτές τις ζυμώσεις, διάβασα από το σχολικό εγχειρίδιο την εισαγωγή για την υπαρξιακή ποίηση (σελ.10) και είπα στα παιδιά ότι το θέμα με το οποίο θα ασχολούμασταν ήταν «η υπαρξιακή αγωνία στη μεταπολεμική ποίηση», ενώ είχα ήδη καταγράψει στον πίνακα της τάξης πολλές και ενδιαφέρουσες απαντήσεις παιδιών στα ερωτήματα που προηγήθηκαν².

B' φάση (4 ώρες) Κυρίως ανάγνωση:

2^η ώρα.

Στη Β' φάση, η μέθοδος διδασκαλίας ήταν κυρίως η ομαδοσυνεργατική. Οι μαθητές ήδη ήξεραν το περιβάλλον του Edmodo από προηγούμενο σενάριο και απλώς τους ενημέρωσα ότι ως ομάδες, έξι στον αριθμό, θα ασχολούνταν με τις δραστηριότητες των Φύλλων Εργασίας που ήδη είχαν αναρτηθεί στο Edmodo. Όλες τις ώρες της Β' φάσης δουλέψαμε με 6 (έξι) φορητούς υπολογιστές μέσα στην αίθουσά μου στην οποία υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο. Οι ομάδες χωρίστηκαν αλφαριθμητικά με τα μικρά τους ονόματα και έγιναν ελάχιστες μετακινήσεις με την ανοχή μου.

Η κάθε ομάδα ανέλαβε ένα διαφορετικό κείμενο, έναν διαφορετικό ποιητή με ίδιες ή διαφορετικές υπαρξιακές ανησυχίες (*that is the question*). Στη συνέχεια, τα παιδιά πήραν σε φωτοτυπία τα φύλλα εργασίας της ομάδας τους και είδαν τα φύλλα εργασίας τους στο Edmodo. Τονίστηκε για άλλη μια φορά ότι τις απαντήσεις τους έπρεπε να τις σώζουν και να τις αποθηκεύουν στον Η/Υ και να τις κάνουν αρχείο και

¹ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το συννεφόλεξο με τίτλο *pinakas_mounk*.

² Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο *yparxiaka_erotimata*.

να τις αναρτούν έχοντας τη δυνατότητα να τις συνεχίζουν την επόμενη ώρα της εφαρμογής του σεναρίου.

Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη ομάδα δόθηκε το ποίημα του Τάσου Δενέγρη, [«Οι κατάσκοποι»](#), στη δεύτερη το ποιητικό κείμενο της Κικής Δημουλά [«Άωρα και παράωρα»](#), και στην τρίτη [«Το άπιαστο προπό»](#) του Β. Καραβίτη. Στην τέταρτη ομάδα δόθηκε το ποίημα του Γιώργου Μαρκόπουλου [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#), στην πέμπτη το ποίημα του Κώστα Μόντη [«Νύχτες»](#) και στην έκτη το ποίημα του Κώστα Στεργιόπουλου [«Ο άγνωστος»](#).

Αφού διάβασε κάθε ομάδα το ποιητικό κείμενο που ανέλαβε για μελέτη, ξεκίνησε με την πρώτη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας. Οι μαθητές εντόπισαν τους υπαρξιακούς προβληματισμούς των ποιημάτων, σχολιάζοντας με συντομία τόσο αυτούς όσο και τη στάση του ποιητή απέναντί τους, Τέλος, αναλογίστηκαν αν ο συγκεκριμένος υπαρξιακός προβληματισμός αποτελεί μέρος της δικής τους συνείδησης σε στιγμές προσωπικής ενδοσκόπησης και προσπάθησαν να εντοπίσουν τους εκφραστικούς τρόπους, το απλό ή επεξεργασμένο λεξιλόγιο, τις μορφικές ή όχι δεσμεύσεις, τον διακριτικό συμβολισμό, τον υπερρεαλισμό ή οποιοδήποτε άλλο λογοτεχνικό ρεύμα ακολουθείται από τον ποιητή, προκειμένου να αποδοθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η αίσθηση της υπαρξιακής αγωνίας του ποιήματος.

Στη συνέχεια, κλήθηκαν να καταγράψουν με συντομία με ποιον ακριβώς τρόπο πιστεύουν πως οι παραπάνω επιλογές αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων με τις συγκεκριμένες επιλογές του ποιητή. Οι μαθητές διαμαρτυρήθηκαν και υποστήριξαν ότι όλα τα ποίηματα χαρακτηρίζονται από μία «καταθλιπτική ατμόσφαιρα». «Πότε, κυρία, θα κάνουμε ένα ευχάριστο ποίημα;» Η απάντησή μου υπήρξε λακωνική: «Αν δεν πονέσεις, δεν γράφεις ποίηση, όπως δήλωσε και σε συνέντευξή του ο Μίλτος Σαχτούρης».

Οι μαθητές, αφού εντόπισαν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που τους δόθηκαν προς μελέτη, προχώρησαν στο πως αναδεικνύεται η υπαρξιακή αγωνία.

Αναζήτησαν, δηλαδή, τους **εκφραστικούς τρόπους**, τα γλωσσικά μέσα που επιλέγει ο κάθε ποιητής για να εκφραστεί.

Οι μαθητές έγραψαν τις απαντήσεις τους σε ένα λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, το οποίο και αποθήκευσαν στον χώρο τους στο Edmodo, προκειμένου να το χρησιμοποιήσουν, εμπλουτίζοντάς το, κατά την επόμενη διδακτική ώρα. Δεν συμφώνησαν για ανάρτηση στο ιστολόγιο του σχολείου αλλά μόνο στη βιβλιοθήκη του Edmodo για να δεχθούν τα σχόλια των άλλων ομάδων. Είχαν αγωνία αν εγώ σχολίασα κάτι ή διόρθωσα, αλλά επέμενα ότι έχουν περιθώριο μέχρι την παρουσίαση στην ολομέλεια της τάξης να διορθώσουν ή να βελτιώσουν ό,τι ήθελαν.

3^η ώρα

Οι ομάδες, ευρισκόμενες η καθεμιά μπροστά από έναν Η/Υ, ασχολήθηκαν με τη δεύτερη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας. Λειτούργησαν με ενδιαφέρον ως συγγραφείς-δημιουργοί προσπαθώντας να δώσουν έναν διαφορετικό-αντάξιο τίτλο στο ποιητικό κείμενο που τους δόθηκε, τέτοιον που, κατά την προσωπική τους γνώμη, να αποδίδει εξίσου το υπαρξιακό περιεχόμενό του. Προσέθεσαν στο αρχείο παρουσίασης που είχαν δημιουργήσει κατά τη διάρκεια της προηγούμενης διδακτικής ώρας μία καινούργια διαφάνεια, στην οποία αντέγραψαν το ποίημα κάτω από τον καινούργιο, όμως, τίτλο που οι ίδιοι έδωσαν. Οι μαθητές αντέγραψαν το ποίημα μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του [ψηφιακού σχολείου](#), δηλώνοντας, όμως, την πηγή από την οποία το άντλησαν. Με αυτήν την αφορμή είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν την ύπαρξη επίσημων δικτυακών τόπων του Υπουργείου Παιδείας, ένας από τους οποίους είναι και η ιστοσελίδα του [ψηφιακού σχολείου](#), την οποία κάποιοι μαθητές ήδη γνώριζαν. Οι περισσότεροι μαθητές δυσανασχέτησαν στο να γράψουν σχόλιο για τον δικό τους-καινούριο τίτλο λέγοντας ότι η επιλογή τους είναι το σχόλιο τους.

Στη συνέχεια, έψαξαν φωτογραφίες/εικόνες από το διαδίκτυο και μουσική για να επενδύσουν το συγκεκριμένο ποίημα. Η αναζήτηση αυτή τους φάνηκε πιο ελεύθερη και πιο ευχάριστη. Έδειξαν περισσό ενδιαφέρον και όσοι δεν ήξεραν να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

περνάνε το μουσικό χαλί στη διαφάνεια ρώτησαν συμμαθητές τους από άλλες ομάδες ώστε η δική τους επιλογή να «φαντάζει» ανώτερη και ευστοχότερη³.

Η μουσική που επέλεξαν οι ομάδες δεν συμφωνούσε πάντοτε με το υπαρξιακό περιεχόμενο του ποιήματος. Έμοιαζε πρόχειρη και όχι τόσο συγγενική με ολάκερο ή έστω τμήμα του ποιήματος. Εκτιμήθηκε η φαντασία των παιδιών, αλλά δεν αναφάνηκε η βιωματική προσέγγιση του κειμένου.

Στο τέλος της ώρας αυτής ζητήθηκε από τις ομάδες των μαθητών να αποθηκεύσουν το αρχείο παρουσίασης που είχαν δημιουργήσει μετά και τις τελευταίες προσθήκες που έκαναν και να κάνουν τη σχετική ανάρτηση στο Edmodo.

4^η ώρα

Κατά τη διάρκεια της 3^{ης} ώρας οι μαθητές βρέθηκαν στο οικείο περιβάλλον της τάξης μας και του Edmodo όπου εργάστηκαν πάλι ομαδοσυνεργατικά.

Οι ομάδες μαθητών ανέλαβαν αυτήν τη διδακτική ώρα να επισκεφθούν τους συμφραστικούς πίνακες λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές της Πύλης για την ελληνική γλώσσα ([Ανεμόσκαλα](#)) και συγκεκριμένα τον συμφραστικό πίνακα λέξεων που αφορά στον ποιητή Κώστα Καρυωτάκη. Αφού διαπιστώσαμε ότι δεν υπάρχουν στους δέκα ποιητές της Ανεμόσκαλας οι «δικοί μας» ποιητές, θεώρησαν από μόνα τους τα παιδιά (γνώση της Β' Λυκείου) ότι παράλληλο κείμενο θα μπορούσαν να βρουν στον πεσσιμιστή Καρυωτάκη.

Τοποθέτησαν στη μηχανή αναζήτησης λέξεις που, κατά τη γνώμη τους, είχαν υπαρξιακή διάσταση, όπως «φόβος», «νύχτες», «θάνατος», «μοναξιά» κλπ. και εντόπισαν τις ποιητικές συλλογές αλλά και τα συγκεκριμένα ποιητικά κείμενα που εμφανίστηκαν. Επέλεξαν ένα από τα ποιήματα που εμφάνισε η μηχανή αναζήτησης και αντέγραψαν τον τίτλο του και κάποιους αντιπροσωπευτικούς στίχους του σε μία καινούργια διαφάνεια στο αρχείο παρουσίασης που είχαν ήδη δημιουργήσει από την

³ Βλ. ό.π. το αρχείο omada_st.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρώτη διδακτική ώρα της Β' φάσης. Φρόντισαν να αναγράψουν και τη συλλογή, η οποία περιείχε το ποιητικό κείμενο που επέλεξαν, σημειώνοντας και την πηγή από την οποία το άντλησαν. Ο παραλληλισμός του εκάστοτε μεταπολεμικού ποιητή με τον Καρυωτάκη σε επίπεδο θεματικό αλλά και γλωσσικό έγινε μετά βίας χωρίς διάθεση και χωρίς υπομονή. Τα σχόλια των παιδιών υπήρξαν πενιχρά και νηπιακά (ίσως έφταιγε η μεσολάβηση της πολυήμερης εκδρομής). Κέρδος, κατά την ταπεινή μου άποψη, υπήρξε η γνωριμία και ο χειρισμός του συμφραστικού πίνακα σε ηλεκτρονικό/ψηφιακό επίπεδο και απώλεια σε λογοτεχνικό επίπεδο το ότι δεν βρήκαν ουσιώδεις συγγένειες/επιδράσεις του Καρυωτάκη με τους μεταπολεμικούς υπαρξιστές ποιητές.

Στο τέλος αυτής της ώρας, οι ομάδες ανέλαβαν να αναρτήσουν τις εργασίες τους στο Edmodo προκειμένου να δεχθούν ανατροφοδότηση από τις υπόλοιπες ομάδες των συμμαθητών τους.

5^η ώρα

Την τελευταία αυτή 4^η ώρα της Β' φάσης έγινε η παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, μέσα στην τάξη μας. Χρησιμοποιήθηκε ένας φορητός Η/Υ, ο βιντεοπροβολέας και τα ηχεία.

Κάθε ομάδα με τη σειρά των φύλλων εργασίας ανέλαβε την παρουσίαση στην ολομέλεια. Αν και είχαμε συμφωνήσει να ακουστούν τα σημαντικότερα στοιχεία της ομάδας σε 5 λεπτά, δύο ομάδες (ΟΜΑΔΑ Β', ΟΜΑΔΑ Γ') καταστρατήγησαν τον χρόνο γιατί ήθελαν να δείξουν όλες τις δραστηριότητες τους. Η διάθεση των παιδιών υπήρξε πανηγυρική και όχι κριτική. Εξαντλήθηκε η ακρόαση και η θέαση των εργασιών σε ηχηρό χειροκρότημα και όχι σε σχολιασμό και επεξεργασία των απαντήσεων. Ενώ έγραψα στον πίνακα τα κριτήρια αυτό- και ετερό- αξιολόγησης, δηλαδή:

- την παραγωγή ορθού γραπτού λόγου,

- την κατανόηση των εκφραστικών τρόπων, των λογοτεχνικών ρευμάτων, των γλωσσικών επιλογών που χρησιμοποιεί ο εκάστοτε μεταπολεμικός ποιητής για να αναδείξει το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων,
- τη συνειδητοποίηση της επίδρασης που άσκησε η ποίηση του Καρυωτάκη στους μεταπολεμικούς υπαρξιακούς ποιητές,

και είπα να βάλουν βαθμούς από 1 μέχρι 5, δηλαδή μέτρια έως άριστη, οι μαθητές περιορίστηκαν μόνο στην αριθμητική αξιολόγηση και όχι στην ουσιαστική.

Γ' φάση (1ώρα) Μετά την ανάγνωση

6^η ώρα.

Οι μαθητές ενημερώθηκαν ότι αυτή η ώρα θα είναι η ώρα της ανασύνθεσης και της δημιουργικής γραφής και ποιητικής και ηλεκτρονικής. Οι μαθητές βρέθηκαν στην αίθουσά μας αλλά η σύνθεση των ομάδων ήταν αποδεκατισμένη. Έλειπαν από το μάθημα γενικής παιδείας τρεις μαθητές. Σκέφθηκα προς στιγμή να αναβάλλουμε την ανασύνθεση για την άλλη μας ώρα, εντός της εβδομάδας, αλλά ποιος θα μας διαβεβαίωνε για την πληρότητα. Οπότε συνεχίσαμε αποδεκατισμένοι.

Τα παιδιά είχαν διάθεση για συζήτηση και όχι τόσο να ακούσουν το ποίημα της Όλγας Βότση [«Οι σκισμένες Λουρίδες»](#), που ήθελα να λειτουργήσει ως παράλληλο. Σεβάστηκα τις ανησυχίες τους που ήταν εστιασμένες στις επικείμενες Πανελλαδικές εξετάσεις, οπότε τους ζήτησα μετά τον απόγοι των ποιητών που εξετάσαμε να διατυπώσουν υπαρξιακά ερωτήματα σε σχέση με τον εσωτερικό ψυχισμό τους. Η συζήτηση ξεκίνησε από τη λέξη «άγχος» και κατέληξε σε ερωτήματα γύρω από τις έννοιες «επιτυχία-αποτυχία-ευτυχία». Ενώ τα παιδιά κάθισαν κατά ομάδες, η συζήτηση ήταν πολύ γόνιμη και λυτρωτική καθώς τα παιδιά ήθελαν να εκφράσουν τον πόνο τους. Τους ανέφερα ότι τελικά αυτό που μας απασχολεί είναι γέννημα των συνθηκών, της εποχής και του ψυχισμού μας. Η υπαρξιακή ποίηση εκφράζει το άγχος του ανθρώπου μπροστά στην τύχη, τη μοίρα, τη ζωή... (σελ. 10 σχολικού βιβλίου). Ομαλά, λοιπόν, μεταβήκαμε στην άσκηση δημιουργικής γραφής μόνο που δεν ήταν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ομαδοσυνεργατικό το κείμενο που έγραψαν κάποιοι αλλά ατομικό. Τους έθεσα εναλλακτικές δράσεις λόγω συνθηκών.

Η θα έγραφαν ένα κείμενο (ποίημα ή παράγραφο 15 στίχων/σειρών)⁴ ή θα δημιουργούσαν μια φωτοαφήγηση (με το πρόγραμμα Windows Movie Maker που ήταν ήδη εγκατεστημένο στους Η/Υ τους), δηλαδή βίντεο (1-2 λεπτών), το οποίο θα αποτελούνταν από μια σειρά φωτογραφιών με ή χωρίς κείμενο. Οι φωτογραφίες θα εμφανίζονταν με τέτοια σειρά, ώστε να προκύπτει η αφήγηση μιας ιστορίας με υπαρξιακό περιεχόμενο. Μέρος του φωτογραφικού υλικού των μαθητών θα αποτελούσαν οι φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που είχαν ήδη αποθηκεύσει κατά την περιήγησή τους στις ιστοσελίδες της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#) κατά την προαναγνωστική φάση. Τους τονίστηκε, βέβαια, πως μπορούσαν να εμπλουτίσουν το αρχείο τους και με άλλες φωτογραφίες που θα αναζητούσαν κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας στο διαδίκτυο, οι οποίες θα μπορούσαν θεματικά να πλαισιώσουν το κείμενο της φωτοαφήγησής τους, που δεν θα ήταν άλλο από το ποιητικό κείμενο που συνέθεσαν κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα.⁵. Εναλλακτικά θα ζωγράφιζαν κάποιο σκίτσο με υπαρξιακό περιεχόμενο, έχοντας δώσει στο καθένα από τα παραπάνω τον ανάλογο τίτλο.

Τα παιδιά φάνηκε ότι ευχαριστήθηκαν αυτήν τη δραστηριότητα αλλά ο χρόνος ήταν ανεπαρκής για να την ολοκληρώσουν και να την παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης. Με αυτήν τη δραστηριότητα τελείωσε η Γ' φάση και μαζί της ολοκληρώθηκε και το σενάριο.

⁴ Βλ. ό.π. τα αρχεία omada_b, omada_e, omada_st.

⁵ Βλ. ό.π. το αρχείο omada_st.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινό φύλλο εργασίας για όλες τις ομάδες.

Κείμενα

(από τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*):

Α' ομάδα: Τάσος Δενέγρης, [«Οι κατάσκοποι»](#), σελ. 102.

Β' ομάδα: Κική Δημουλά, σελ. 93.

Γ' ομάδα: Βασίλης Καραβίτης, [«Το άπιαστο προπό»](#), σελ. 104.

Δ' ομάδα: Γιώργος Μαρκόπουλος, [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#), σελ. 138.

Ε' ομάδα: Κώστας Μόντης, [«Νύχτες»](#), σελ. 15.

Στ' ομάδα: Κώστας Στεργιόπουλος, [«Ο άγνωστος»](#), σελ. 66.

Α' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη.

Στο φύλλο εργασίας που σας δόθηκε, συμπληρώστε στις κουκίδες (bullets) ποια υπαρξιακά ερωτήματα σας κινούν περισσότερο το ενδιαφέρον ή σας απασχολούν.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Επισκεφθείτε τους ιστοχώρους της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#) και αναζητήστε ζωγραφικούς πίνακες που θεωρείτε πως θα μπορούσαν να εκφράζουν έναν υπαρξιακό προβληματισμό. Αποθηκεύστε τις φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που εντοπίσατε στον σταθμό εργασίας σας ή σε ένα USB, προκειμένου να τις αξιοποιήσετε σε κάποια επόμενη δραστηριότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι υπόλοιπες δραστηριότητες της Α' φάσης είναι προφορικές.

Β' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1α. Αφού εντοπίσετε τον υπαρξιακό προβληματισμό των ποιημάτων που σας δόθηκαν, προβείτε σε έναν σύντομο σχολιασμό του, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, αν αυτός αποτελεί μέρος και των δικών σας προβληματισμών σε περιόδους εσωτερικής, προσωπικής ενδοσκόπησης. Σχολιάστε και τη στάση που κρατούν οι ποιητές απέναντι στην υπαρξιακό αγωνία που θα εντοπίσετε. Είναι στάση απλού προβληματισμού, φόβου κλπ.;

1β. Σχολιάστε α. τις λεκτικές επιλογές, την ύπαρξη ή όχι μορφικών δεσμεύσεων στο ποίημα που μελετάτε και β. τους εκφραστικούς τρόπους και το λογοτεχνικό ρεύμα που ακολουθείται από τον μεταπολεμικό ποιητή. Να αναφέρετε αν και κατά πόσο όλα τα παραπάνω συντελούν, ώστε να αποδώσουν καλύτερα την υπαρξιακή αγωνία που εκφράζει το ποίημα. Πώς δηλαδή, θεωρείτε, ότι οι παραπάνω επιλογές, τις οποίες σχολιάσατε, αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που σας δόθηκαν προς μελέτη;

Γράψτε τις απαντήσεις σας σε ένα λογισμικό παρουσίασης και αναρτήστε το στο ιστολόγιο της τάξης, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις ομάδες των συμμαθητών σας.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1α. Προσπαθήστε, αξιοποιώντας τη φαντασία σας, να δώσετε έναν διαφορετικό τίτλο στο ποίημα που μελετήσατε, προσέχοντας, όμως, αυτός να αποδίδει εξίσου το υπαρξιακό περιεχόμενό του. Στο λογισμικό παρουσίασης που δημιουργήσατε κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα δημιουργήστε μία ή δύο ακόμα διαφάνειες, στις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

οποίες θα γράψετε ή θα αντιγράψετε από την ιστοσελίδα του [ψηφιακού σχολείου](#) το ποίημα που μελετάτε, τοποθετώντας το κάτω από τον καινούργιο τίτλο που εσείς δώσατε, σχολιάζοντάς τον, ταυτόχρονα, σε συνάρτηση με το υπαρξιακό περιεχόμενο του ποιήματος. Θεωρείτε ότι αποδίδει εξίσου την υπαρξιακή αγωνία που το ποίημα επιθυμεί να εκφράσει;

1β. Αναζητήστε από το διαδίκτυο μουσική επένδυση ή φωτογραφίες τέτοιες που να αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που μελετήσατε, τις οποίες θα συνδέσετε με υπερδεσμούς με το ποίημα που αντιγράψατε στο λογισμικό παρουσίασης. Αναρτήστε στο ιστολόγιο της τάξης.

3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

1α. Μεταβείτε στους [συμφραστικούς πίνακες λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές της πύλης για την ελληνική γλώσσα](#) και συγκεκριμένα στον συμφραστικό πίνακα λέξεων του Κώστα Καρυωτάκη. Τοποθετήστε στη μηχανή αναζήτησης λέξεις που θεωρείτε πως έχουν υπαρξιακό περιεχόμενο. Από τα αποτελέσματα αναζήτησης επιλέξτε ένα ποίημα, τον τίτλο του οποίου, αντιπροσωπευτικούς στίχους, αλλά και την ποιητική συλλογή στην οποία ανήκει θα αντιγράψετε σε μία καινούργια διαφάνεια στο λογισμικό παρουσίασης, το οποίο έχετε ήδη αποθηκεύσει κατά τη διάρκεια προηγούμενης ώρας. Μην ξεχάσετε να δηλώσετε την πηγή από την οποία αντλήσατε τα παραπάνω.

1β. Προβείτε σε σύγκριση των γλωσσικών επιλογών, των ιδεών και των υπαρξιακών προβληματισμών του ποιήματος του Κ. Καρυωτάκη που επιλέξατε και του μεταπολεμικού ποιητή που μελετήσατε. Παρατηρείτε την ύπαρξη κοινών χαρακτηριστικών που επιτρέπουν να αναφέρουμε πως η μεταπολεμική υπαρξιακή ποίηση δέχθηκε τις επιρροές του Κ. Καρυωτάκη; Γράψτε τις απαντήσεις σε μία καινούργια διαφάνεια στο λογισμικό παρουσίασης και αναρτήστε στο ιστολόγιο της τάξης, για να σχολιάσουν τις απαντήσεις σας οι υπόλοιπες ομάδες.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η ώρα. Αίθουσα προβολών ή σχολική τάξη.

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1α. Προφορική δραστηριότητα.

1β. Συνθέστε ένα ποίημα με υπαρξιακό περιεχόμενο, στο θέμα του οποίου θα καταλήξετε, αφού πρώτα συζητήσετε για το υπαρξιακό ερώτημα που απασχόλησε τα περισσότερα μέλη της ομάδας σας. Το ποίημα θα έχει έκταση τριών ή τεσσάρων στροφών. Καλό είναι, αν είναι δυνατό, το ποιητικό κείμενο που θα συνθέσετε να έχει υπαρξιακό περιεχόμενο σχετικό με τις εικόνες των ζωγραφικών πινάκων που αποθηκεύσατε κατά την α' φάση.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

1. Χρησιμοποιώντας το Windows Movie Maker δημιουργήστε μία φωτοαφήγηση, δηλαδή ένα σύντομο βίντεο, διάρκειας 1-2 λεπτών, στο οποίο θα αξιοποιήσετε το ποίημα που οι ίδιοι συνθέσατε πλαισιωμένο από τις αποθηκευμένες φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που εντοπίσατε στις ιστοσελίδες της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#). Μπορείτε να εντοπίσετε από το διαδίκτυο και άλλες φωτογραφίες, σχετικές με τον υπαρξιακό προβληματισμό που εκφράζει το ποίημα που συνθέσατε, τις οποίες πρέπει να τοποθετήσετε στο βίντεο που θα δημιουργήσετε με τέτοια σειρά, ώστε να διηγούνται μια ιστορία. Παρουσιάστε το βίντεο που δημιουργήσατε στην ολομέλεια της τάξης ή εναλλακτικά αναρτήστε το στο ιστολόγιο.

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να συγκεραστεί με το ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' του μαθήματος της φιλοσοφίας της Β' Λυκείου Το νόημα της φιλοσοφικής απορίας και οι βασικοί στόχοι της φιλοσοφικής δραστηριότητας καθώς και οι υπαρξιακοί συλλογισμοί και τα ερωτήματα αποτελούν τον πυρήνα και τον ορισμό του *θαυμάζειν=απορείν*

Επίσης, τα συγκεκριμένα ποιήματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράλληλα κείμενα του Αλέξη Ζορμπά του Καζαντζάκη (Λογοτεχνία Β' Λυκείου), ώστε να εμπλουτιστούν οι ασκήσεις με τον *ιερό τρόμο* και το *δέος* ...

Καθώς οι μαθητές μου επέδειξαν περισσότερο καλλιτεχνικές-μουσικές τάσεις, θα μπορούσε να ζητηθεί να μελοποιήσουν το δικό τους ποίημα ή έστω να συνθέσουν μουσική για το ποίημα του σχολικού τους βιβλίου και να επιμεληθούν ένα cd.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο διδασκαλίας εφαρμόστηκε σε έξι διδακτικές ώρες. Η εκκίνηση και η προαναγνωστική φάση κύλησε υποδειγματικά και έδωσε ελπίδες για καλή εξέλιξη. Κατά τη διάρκεια της κυρίως ανάγνωσης δεν υπήρξαν προβλήματα τεχνικά και πρακτικά, γιατί οι μαθητές του συγκεκριμένου τμήματος γνώριζαν το Edmodo και την ομαδοσυνεργατική μέθοδο από προηγούμενες εφαρμογές. Το κλίμα ήταν οικείο καθώς ο χώρος ήταν η αίθουσά μας και δεν χρειαζόταν να δανειστούμε το εργαστήριο πληροφορικής που δεν είναι ποτέ διαθέσιμο.

Αρνητικό στοιχείο αποτέλεσε η παράταση και η μη εφαρμογή του σεναρίου σε συνεχή χρόνο. Όπως ειπώθηκε και στην αρχή, η εφαρμογή χωρίστηκε σε πολλά κομμάτια λόγω ανωτέρας βίας (πολυήμερη εκδρομή, πασχαλινές διακοπές). Ενθαρρυντική ήταν η δήλωση των παιδιών ότι θα ήθελαν και άλλο χρόνο αλλά και άλλα μαθήματα να γίνουν τοιουτοτρόπως. Διαπίστωση της διδάσκουσας ήταν ότι τα παιδιά με τα κατάλληλα ερεθίσματα ανταποκρίνονται και εντυπωσιάζουν με τα δείγματα δημιουργικής γραφής τους. Βέβαια, ως αναγνώστες της λογοτεχνίας και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μάλιστα της υπαρξιακής ποίησης μάλλον αποδείχθηκαν ανεπαρκείς ίσως γιατί είναι μαθητές της Γ' Λυκείου με άλλες προτεραιότητες ή ίσως γιατί δεν θέλουν να σκέφτονται, να συγκρίνουν και να κρίνουν στα μαθήματα Γενικής παιδείας. Όποτε χρειαζόταν να σχολιάσουν και να γράψουν κείμενο αποδείχθηκαν κατώτεροι των προσδοκιών ενώ εκλιπαρούσαν για προφορική συζήτηση. Για αυτό και στη Γ' φάση, μετά την ανάγνωση, ακολουθήσαμε τις δικές τους υπαρξιακές ανησυχίες. Έχασε η ανάλυση της μεταπολεμικής ποίησης, κέρδισε η ανάταση της ψυχής των υποψηφίων. Η μεγαλύτερη απολαβή της διδάσκουσας ήταν η δήλωση των μαθητών: «Κυρία, μετά το Πάσχα, θα ερχόμαστε στην κατεύθυνση και στο σενάριο!»

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γενικού Λυκείου. Βιβλίο καθηγητή. 2008.

Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Παντζαρέλας Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Παρασκευόπουλος Ι. 1985. *Εξελικτική Ψυχολογία. Ψυχολογική θεώρηση της πορείας της ζωής από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση: Εφηβική ηλικία, τ. 4.* Αθήνα: χ.ε.ο.